

11. 1988 100. ÅRG.

Løssalg kr. 20

STAV OLAV

Redaksjonelt, s. 2

Skjebnens ironi eller historiens dialektikk?

Vera Føllesdal, s. 3

Paul Claudel og «Dagen vender»

Biskop Hans Martensen om Niels Stensens saligkåring, s. 6

Hva betyr den for oss?

Janne Haaland Matlary, s. 8

Tjene menigheten eller fornorske den?

«Regnum Marianum», s. 16

Ungarn i 1038 og i 1988

Svein Åtland, s. 24

Georgisk busstur

OLAV

Skjebnens ironi eller historiens dialektikk?

I løpet av de siste par månedene er de halvglemte navnene Estland, Latvia og Litauen — navnene på de tre små baltiske landene som ligger i alfabetisk rekkefølge «nedover» fra Finskebukten — igjen kommet med på kartet og i nyhetsbildet også hos oss. Nasjonalistiske stormer har feid over denne småkuperte egnen som for godt over 40 år siden nødt og tvunget ble innlemmet i Sovjetunionen. Forstokkede partiledere er blitt røsket opp, og plassen ryddet for Folkefronter med vidttrekkende krav til Kreml om frihet og respekt for menneskerettighetene, ikke minst de som går på nasjonalitet og religion: velbegrunnede krav i et område som til dels har århundrelang erfaring med russifisering av ymse slag. «Den røde stripen i flagget vårt var blitt så altfor bred,» spøkte folk i Riga og i Vilnius i slutten av oktober da det under massedemonstrasjoner ble viftet med de ekte nasjonale farger, henholdsvis Estlands hvitt-rødt og Litauens gult-grønt-rødt, og svært få — om noen! — hammer og sigd på rød bunn var å se. Det er ikke lenge siden denslags spøk ikke ville vært noen spøk på de kanter!

Fra katolsk hold følges utviklingen i Litauen med spesiell interesse, rundt 75% av landets 3,3 millioner innbyggere er katolikker. Kirken som nasjonalt samlingspunkt og torn i øyet på okkupanter, er ikke noe nytt i landets historie: Den katolske kirke og dens institusjoner var den største anstøtsstenen da russiske tsarer for flere århundrer siden satte inn sine russifiseringsforsøk på gammel litauisk grunn. Og til tross for — eller kanskje nettopp på grunn av — de særdeles trange kår det kommunistiske regimet hittil har budt Kirken, har den etterhvert kommet til å stå sentralt i den stille, men stedige kamp for nasjonal frihet som har funnet sted i landet i de siste 15–20 år. Det var nok ikke uten god grunn at den litauiske partiformann under partikongressen i 1986 krevde at «den ateistiske propaganda i de forskjellige befolkningslag må forsterkes», og at «kampen mot klerikal ekstremisme og ideologisk avvik må skjerpes.» Og man vocket seg vel for å slippe paven inn under fjorårets markering av 600-års kristendom i landet: Man tok ikke sjansen på «polske tilstander»! Litauens grense mot Polen har da også vært hermetisk stengt siden 1980 da den frie polske fagforening Solidaritet ble opprettet.

Hva skjer så i slutten av oktober i år? Vi vet det fra til dels god mediedekning her hjemme, men hendelsene var såpass oppsiktsvekkende at de tåler en rask reprise: Katedralen i Vilnius, som myndighetene har holdt stengt for sakral bruk i 40 år og brukt som konsertlokale og ateistisk museum, ble omgående gitt tilbake til Kirken etter at den nystiftede Folkefronten hadde krevd den

«utlevert.» Beslutningen om tilbakelevering kom samtidig med at en halv million mennesker samlet seg til den største nasjonale markering som noen gang har vært i landets historie. Messen som Litauens første kardinal, Vincentas Sladkevicius, feiret sammen med titusener av mennesker utenfor domkirken dagen etter, ble i sin helhet overført i TV; det var første gang en slik overføring fant sted i Litauen. Og senere på dagen, da folkekongressen stod overfor forsøk på å stille krav om Litauens løsrivelse fra Sovjetunionen, henviste den nye partisjefen til kardinalens oppfordring om å «lære oss å vente», hvilket man så bestemte seg for å gjøre. At dette skjer i et land som, ifølge det engelske tidsskriftet the Tablet, inntil ganske nylig var det «østland» der Kirken hadde de hårdeste kår, smaker mer av skjebnens ironi enn av historisk dialektikk av marxistisk merke.

Joda, vi er klar over at det både i Litauen og andre steder i Øst-Europa foregår et samspill — con variationes — mellom tro og nasjonalisme hvor det til tider kan være vanskelig å skille både instrumentene og tonene fra hverandre. Men at kristentroen, evangelisk eller katolsk alt etter de historiske forutsetninger, ikke bare samler frustrerte nasjonalister, men også fenger — qua tro og dermed liv — der øst, synes stadig klarere, samtidig som det kommer stadig flere tegn på at statsideologiene går på tomgang. Eller, for å bli i den musikalske terminologi: at de spiller sørgelig falsk — og har gjort det i årevis. Tydeligvis er det ikke bare i moraliserende «Westerns» at falskspillere etterhvert innhentes av — skal vi kalle det skjebnens ironiske dialektikk? UKJ

Paul Claudel og «Dagen vender»

Av Vera Føllesdal

3

Når Teatret på Torshov i høst viser *Paul Claudels* drama *Dagen vender*, er det en fremmed fugl som gjester vårt teaterliv. Ikke bare går det lenge mellom hver gang et norsk teater setter ham på repertoaret – *Dagen vender* ble oppført på Oslo Nye Teater i 1965, *Budskapet til Maria* på Det Norske Teatret i 1967, og *Byttehandelen* settes opp på Rogaland Teater i høst. Claudel er i tillegg en så særpreget dikter at også hans hjemlands publikum ble slått med undring og vantro da han plutselig, som en fremmed komet fra ukjente verdener, dukket opp på den litterære himmel i Frankrike ved århundreskiftet.

En fornyer av det poetiske drama
Claudel (1868-1955), som T. S. Eliot holdt for å være det største skapende geni innenfor det poetiske teater i vårt århundre, ble en nyskaper av både fransk dramatik og det poetiske språk. Under påvirkning av Rimbaud og symbolistene, men også

inspirert av Det gamle testamentes salmer, skapte Claudel «den claudelske verselinje.» Denne verselinjen, som er fri fra de klassiske regler om rim, rytme og stavelsesantall, er en ubunden, original verseform, basert på åndedrettets frie, levende rytme. Gjennom sitt slektskap med den gammeltestamentlige resitasjonssang blir denne plastiske verseform et velegnet instrument for Claudels høystemte, alvorstunge patos og lyriske henførelse.

Dikter og katolsk kristen

Men ikke bare er Claudels poetiske språk nytt og fremmed. Hans diktning springer i tillegg ut fra et teologisk og metafysisk idégrunnlag som kan virke fremmed for moderne mennesker: den katolske kirkes dogmatikk og teologi, spesielt tradisjonen fra Thomas Aquinas. Også Claudels syn på diktningen, som han gjør rede for i sin *Art poétique*, gjenspeiler en teologisk helhetstolkning av virkeligheten. Verden er skapt av Gud og er et avbilde av Ham. Hver

ting i Skaperverket står i sammenheng med alle andre og har sin plass og mening, som det er dikterens oppgave å tyde og tolke. Diktningen blir derved for Claudel en religiøs erkjennelsesakt.

Sakrale kilder for Claudels dramaer

Selv om Claudel på flere måter er en nyskaper, bygger han også i stor utstrekning på tradisjoner. Den usedvanlige kraft i Claudels dramaer, spesielt de tre høydepunktene *Partage de Midi* (1906, norsk overs. *Dagen vender*, 1965), *L'Annonce faite à Marie* (1910, *Budskapet til Maria*, 1967) og *Le Soulier de Satin* (*Silkeskoen*), beror på at han får flere tradisjoner fra den europeiske arv til å spille sammen: den gammeltestamentlige lyriske-religiøse poesi, det greske skjebnedrama, den keltiske sagnverdens døds- og kjærlighetsmystikk og det kristne mysterie-spill med sin utlegning av verden som Guds skaperverk og skueplass for spillet om menneskets frelse eller fortapelse.

Paul Claudel – foto tatt i Shanghai i 1895.

Den nye priorinnen i et karmelittkloster i New Jersey i USA har mott hindringer på sin vei for å «modernisere» klosteret. Hun ønsket at søstrene skulle gis mulighet til bl.a. å se TV, men fem av søstrene protesterte mot disse nymotens ting, som de mener skadet deres kontemplative liv. Derfor har de – i skrivende stund – forskanset seg i klosterets sykestue i protest. Det er den stedlige biskop som skal avgjøre striden. CATOLIC HERALD

Foreslår bønn for det ufødte liv

Biskopene anbefaler nå at prester i Den norske kirke kan bruke denne formuleringen hvis de ønsker å be for ufødt liv i søndagens høymesse: «Gi oss evne til å hjelpe der livet er truet, og vilje til å verne om menneskets verd fra livets begynnelse til livets slutt».

Forslaget ble vedtatt under Bispemøtets

høstsesjon i Oslo nylig. Bakgrunnen er at det mange steder er ønske om å be for ufødt liv i høymessen. Samtidig er det klart at Kirkemøtet, som kan vedta at slik forbønn skal være et fast innslag i høymessen, først vil drøfte saken høsten 1989.

Biskopenes forslag kan inntil videre brukes på et av de punktene der liturgien gir plass til fritt formulerte forbønner. KIT

Temaene i forfatterskapet

Claudels dramatiske forfatterskap, som åpner med *Tête d'Or* i 1889 og avsluttes med sceneversjonen av *Dagen vender* i 1948, kretser om et begrenset antall store, grunnleggende temaer, først og fremst menneskets metafysiske bestemmelse og de krefter som hindrer det i å realisere dette mål.

I dramaene frem til 1901 varierer målene for heltens grensesprengende higen: i den drømmeaktige symbolverden i *Tête d'Or* (1890) er begjæret rettet mot å oppnå herredømme over jorden, i *La Ville* mot den sanne erkjennelse av tingenes opphav. I *La jeune fille Violaine* er målet det ensomme livs totale kjærlighet til Gud, i *L'Echange* den totale frihet.

Dagen vender (første versjon 1906) er et vendepunkt i Claudels dramatiske forfatterskap. Motsetningsforholdet mellom kall og kjærlighet var bare et bi-tema i de tidligere dramaene. Nå rykker det plutselig i forgrunnen, og temaet avkall/kjærlighetshindring behandles med lidenskapelig intensitet. Hva har skjedd?

Claudels krise og *Dagen vender*

I årene 1900-1905 gjennomlever Claudel en dyptgripende krise. Han hadde vendt hjem til Frankrike fra utenriksstjenesten i Kina for å bli munk, men var av klostrets foresatte frarådet å prøve klosterkallet. Nedslått over avslaget reiser han tilbake til sin tidligere post i Kina, hvor han opplever en dyptgripende, men umulig kjærlighet.

Det er et umulig kjærlighetsforhold som er temaet i *Dagen vender*. Mesa og Ysé møtes ombord i en lastebåt med kurs for Kina. Mesa skal tilbake fra Frankrike til sin stilling som tollkommisær i Kina. Den vakre Ysé, frustrert i sitt ekteskap, følger sin mann på forretningsreise til Shanghai. Som i Tristan og Isolde-myten (Ysé er en forkortelse for Yseult/Isolde) oppstår en plutselig og skjebnesvanger kjærlighet mellom dem. Den møter en uoverskridelig hindring i Ysés ekteskap med de Ciz: For den troende Mesa er Kirkens lære om ekteskapet som et livsvarig, ubrytelig sakrament en uovervinnelig hindring for deres kjærlighet.

Etter at Ysés ektemann omkommer på en forretningsreise Mesa har tilskyndet ham til å foreta, vel vitende om den livsfare de Ciz derved utsettes for, lever Ysé sammen med Mesa et år. Men hun resignerer og forlater ham: deres kjærlighet er dømt til å mislykkes. Den eneste mulighet til forening finner Mesa og Ysé i døden, som de frivillig velger etter å ha gitt hverandre et slags ekteskapets sakramente.

Claudels kjærlighetssyn

Dagen vender setter spørsmålet «Hvorfor lar Gud en forbudt kjærlighet oppstå?» inn i et kristent frelsesperspektiv. Dette er et spørsmål Claudel stadig kommer tilbake til i sine dramaer etter *Dagen vender*, og det skulle ta ham atten år å komme frem til et endelig svar.

I *Dagen vender* er Gud den egent-

lige realitet og målet for menneskets streben. Når denne streben i stedet rettes mot det skapte og forgjengelige, f.eks. en kvinne, vil helten innse det uegentlige i den skapte virkelighet: den elskede er bare et gjenskinn av den egentlige realitet. Smerten ved denne erkjennelse er en del av Guds frelsesplan: den åpner mennesket for Guds nåde.

De senere dramaer

Konflikten mellom jordisk lykke og et religiøst kall blir det sentrale tema i Claudels dramaer etter 1906. Det er nøye knyttet sammen med et annet: Hvilken plass har lidelsen i Guds frelsesplan – spesielt smerten ved avkallet på gleden og skjønnheten i Guds skaperverk?

I *Budskapet til Maria* hvis religiøse ritual- og symbolverden kan minne om et middelaldersk mysterie-spill, blir personene stilt overfor kravet om å gi avkall på jordisk lykke for å følge et overnaturlig kall, i hovedpersonen Violaines tilfelle klosterlivet i streng isolasjon.

Hovedpersonene i trilogien *L'Otage*, *Le Pain dur* og *Le Père humilié* står også foran valget mellom oppfyllelsen av en jordisk kjærlighet og det å ta imot et ideelt kall. Alle personene velger i denne konflikten kallet. Men smerten over tapet av den elskede blir et middel til å nå både livet i Gud og en hinsidig forening med den elskede.

Kritikk og revisjon

Teologiske røster hadde i 1906 hevet seg til kritikk av sluttscenen i *Dagen*

Anglikanske prester over til katolisismen

Den femte gifte prest i Storbritania skal nå ordineres til tjeneste i den katolske kirke: Davis Mc. Donald, som først ble ordinert i den skotske episkopale kirke i 1953, konverterte tre år etter ordinasjonen til katolisismen. Deretter har han arbeidet som forsker og universitetslærer.

CATHOLIC HERALD

Nepal: Over 100 kristne i fengsel

I kongeriket og fjellandet Nepal sitter over 100 kristne i fengsel på grunn av sin religiøse overbevisning. Ifølge den nepalesiske forfatning er det forbudt å drive misjonsarbeid, og personer som går over til kristendommen, bryter loven og risikerer seks års fengselsstraff.

Likevel opprettholder Nepal diplomatiske forbindelser med Vatikanet, og flere hundre kristne fra mange nasjoner arbeider i landet som bistandsarbeidere på ulike humanitære prosjekter. Den eneste katolske kirke i landet ligger i hovedstaden Kathmandu og kan offisielt bare brukes av utlendinger.

NØP

5

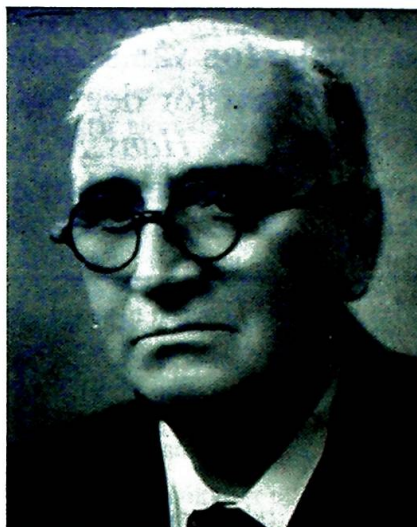
vender. Claudel lar her en forbudt kjærlighet bli legitimert i det hinsidige, ja, han lar de elskende gå inn til en himmel hvor ikke Guds kjærlighet er det sentrale, men oppfyllelsen av deres egen ekstatiske lidenskap.

At Claudel selv ikke var fornøyd med løsningen i 1906, viste seg atten år senere, da han påny ga seg i kast med trekantkonflikten fra *Dagen vender*, i dramaet *Silkeskoen*.

Denne gang er scenen renessansetidens Spania. De to hovedpersonene gir avkall på en forbudt kjærlighet og håper ikke på en forening i himmelen: Sluttscenens storslåtte symbol- og billedbruk antyder den guddommelige kjærlighet Agapes endelig seier over den jordiske Eros.

Denne avklaringen av en livslang konflikt gjenspeiles også i dikterens revisjon av *Dagen vender* i 1946. Det er denne versjon Teatret på Torshov nå viser.

Dramaet har gjennomgått mange forandringer. Vesentlig er en endring i dikterens holdning til sitt verk: Claudel har distansert seg fra sine personer og ironiserer enkelte steder over deres lidenskap. Dramaet har derved delvis fått en annen karakter: det tragiske skjebnedrama har trådt i bakgrunnen. De språklige forandringer går i samme retning: det høytidelige poetiske språk er delvis erstattet med et lett hverdagsspråk. Et av de store høydepunktene i Claudels poesi, «Mesas høysang», hvor Mesa går i rette med Gud, er erstattet av en dialog mellom Mesa og en temaskin på et språklig trivialplan.

Claudels revisjon av «Dagen vender» i 1946 gjenspeiler en avklaring av en livslang konflikt.

I den opprinnelige sluttscenen går Mesa og Ysé i døden i håp om en evig forening: bibelske metaforer og allusjoner til evangeliene antyder en sjelenes kommunion i det hinsidige. Også den nye sluttscenen inneholder allusjoner til evangeliene. Mesa blir nå, som en døende Kristusskikkelse, anropt av Ysé. Men han vender seg fra sin tidligere lidenskap og går inn til frelsen alene.

Forandringene som er foretatt, er så omfattende at *Dagen vender* er kalt et drama som er forrådt av sin skaper. Det er blitt mer ortodokst – men ikke derved bedre diktning. Men, alle forandringene til tross, *Dagen vender* har fremdeles nok av dramatisk kraft til å bevege sitt publikum.

Konflikt hos Claudel

Claudels dramaer dreier seg ikke om abstrakt teologi: det er hans dypeste, personlige livskonflikter som er reningen i hans forfatterskap. Møtet med det uavvendelige, som i det greske skjebnedrama, er en viktig bestanddel av disse konfliktene.

Hos Claudel er det ytre, uavvendelige omstendigheter som hindrer personene i å realisere sitt kjærlighetsliv. Bak dette ligger en dypere hindring: den Claudelske kjærlighet er slik beskaffen at den ikke søker sitt egentlige mål i en tradisjonell sanselig kjærlighetsoppfyllelse. Kjærlighetstemaet avdekker en underliggende konflikt hos Claudel, en grunnleggende dissonans som er en drivkraft i hans diktning: den sanselige kjærlighet – som er en del av Guds skaperverk – står i uforsonlig konflikt med den overnaturlige orden.

ROLLELISTE for «Dagen vender»:

Ysé - Katja Medbøe
Mesa - Nils Ole Oftebro
Amalric - Jan Hårstad
de Siz - Henrik Scheele

Premièren fant sted
17. november
– idet St. Olav gikk i trykken.

Dansk Caritas-hjelp til Kina

20.000 gjess fra Caritas Danmark skal bedre inntektsmulighetene for to tusen fattige bondefamilier i Shandong-provinsen. Hver familie skal oppdrette ti gjess med videresalg for øye.

Til dette prosjekt har «Danida» bevilget nærmere en halv million kroner til Caritas Danmark. Det er den første private organisasjon som får bevilget penger av «Danida» til et prosjekt i Kina.

KATOLSK ORIENTERING

Jesus får ikke lenger kalles Guds sønn

Myndighetene i Iran har besluttet at Jesus ikke lenger skal benevnes som Guds sønn ved de katolske skolene i landet. Istedet skal lærerne fortelle elevene at Jesus står på lik linje med de 124.000 andre profetene, – i tråd med Muhammeds lære. Den som ikke følger dette påbudet, blir sett på som «Allahs fiende» og stilt for retten.

NØP

Pater Carlo Carretto er død

4. oktober 1988 på selve St. Franciskusdagen, forlot munken og forfatteren, CARLO CARRETTO, denne verden. Han hadde nå i mange år vært bosatt ved byen Spello, ikke langt fra Assisi i Italia. Der virket han sammen med sine medbrødre Jesu små brødre, og her i Norge

Hva vil den katolske kirke fremheve for vår samtid ved saligkåringen av *Niels Stensen*? Hva betyr denne saligkåringen for deg og meg? I en artikkel i *katolsk orientering* nylig tar Københavns biskop, *Hans Martensen*, for seg nettopp disse spørsmålene – vi sakser fra artikkelens siste del. (Se St. Olav nr. 8 -88 om Niels Stensens liv og virke).

Tro og viten

Umiddelbart vil man legge merke til at Niels Stensen er naturvitenskapsmann. Meg bekjent er han den eneste naturvitenskapsmann av verdensformat og verdensry som er blitt saligkåret.

Dette kan i seg selv være betydningsfullt. Den fordom at kirke og vitenskap ikke kommer så godt overens, treffer man stadig på. Det er til og med en utbredt oppfatning – blant vitenskapsmenn og (især ikke-katolske) teologer – at det hersker indre motsetning mellom tro og viten.

I denne sammenheng har Niels Stensen et budskap å bringe. Han var uforferdet i all sin forskning, og han var alltid overbevist om at naturen bar vitnesbyrd om Gud. Den sannhet han utforsket som vitenskapsmann, kunne aldri komme i konflikt med den sannhet han trodde på som kristen.

Forholdet til naturen

På ett punkt kan Stensen føles særlig aktuell. Hans forhold til naturen var åpent, iakttagende og fordomsfritt, og han var ærbødig og beskjeden og oppfattet seg ikke som herre og hersker over det han utforsket. Han

eide i sjelden grad evnen til skarp og nøyaktig iakttagelse, og samtidig følte han en takknemlig undring og glede over den skjønnhet og visdom han fant gjemt i den natur han iakttok.

Vår egen tids dypeste spørsmål berøres derved av Niels Stensen. Dette er, mener jeg, et spørsmål om gudløshet eller gudstro i vårt forhold til den natur som omgir oss.

Den innstilling finnes – både hos vitenskapsmenn og andre – at naturen betraktes som i seg selv meningsløs og «uten ansikt.» Derfor har den kun den mening mennesket gir den. Naturen skal adlyde mennesket, og mennesket skal kun adlyde seg selv. Det gudløse består i at mennesket i en viss forstand gjør seg selv til gud. Det mener at det suverent og ubegrenset kan gripe inn i naturens gang og endre og bestemme målet. Uten å lytte og uten å adlyde.

Motsatt finnes det – både hos vitenskapsmenn og hos dem som vet de er avhengige av vitenskapens resultater – en innstilling som er troende og lyttende. Naturen betraktes som en gave, skjenket oss av en Skaper. Mennesket betraktes ikke som naturens herre, men som dens

eier, fordi mennesket selv er en del av denne natur, og fordi det i naturen finnes en plan og en lov, grunnlagt av Skaperen selv.

Den røde tråd

Denne lyttende og troende holdning går som en rød tråd gjennom Niels Stensens liv. Den binder hans liv før og etter konversjonen sammen. Den forbinder hans virke som vitenskapsmann med hans liv som prest og biskop.

Stensens dypt troende forhold til naturen og omverdenen og alt han beskjeftiger seg med, grunnlegges ikke først ved konversjonen. Hans saligkåring er også en fremhevelse av de verdier han arvet i kristen sammenheng – fra dåp og barndom og ungdom.

Det aller beste bevis på dette er Niels Stensens «Chaos-Manuskript,» skrevet fra mars til juni 1659, da han var ung student i København. Det inneholder hans personlige notater og bringer utdrag fra forelesninger og bøker og er samtidig hans dagbok. Her gjenspeiles det dype Gudsforhold som var drivkraften bak hans virke.

Helligheten

Man kan spørre: «Hva betyr Niels Stensens saligkåring for meg? Jeg er

ble han kjent spesielt i et fremragende godt og vakkert TV-program takket være programsekretær Stray Nordberg. Siden har flere nordmenn besøkt kommuniteten ved Spello og lest hans bøker som er oversatt til engelsk og en mengde andre sprog. K.R.

Tragisk topp-plassering

En undersøkelse ledet av professor Harriet Holter viser at Norge ligger på Skandinavia-toppen når det gjelder seksuelt misbruk av barn.

Det er et tankekors, sier Harriet Holter til Arbeiderbladet at samtidig som incest og seksuelle overgrep avdekkes, så bygger

vi ned fritidshjem, idrettsaktiviteter — i det hele tatt en rekke tiltak der barn er sammen med voksne som vil kunne oppdage om noe er galt i et barns liv.

Harriet Holter regner med at 12-13 prosent av befolkningen har helseskader som skriver seg direkte fra seksuell mishandling av barn.

FOR OSS?

7

ikke vitenskapsmann. Jeg er ikke biskop. Mine problemer er ikke de samme som hans problemer!»

Et svar på slike spørsmål kan kun gis ved å nærme seg brennpunktet for en saligkåring. Stensen — eller hvilken som helst annen helgen — saligkåres ikke fordi han var vitenskapsmann eller konvertitt eller biskop, eller fordi han hadde den eller den teoretiske innstilling til natur eller omverden. Han saligkåres fordi han var «hellig» — d.v.s. han ga på en særlig (og uforklarlig) måte seg selv totalt til Guds vilje og til Kristi etterfølgelse. Han saligkåres fordi Guds nådegaver ble virksomme i ham, og fordi disse nådegaver den dag i dag har en lysende kraft.

Enhver saligkåring avspeiler Jomfru Marias lovsang og har som

bakgrunn at Gud har sett ned til det som er ringe, og som i seg selv ingenting er, og at han nettopp der ved «har gjort store ting, og at hans navn er hellig.» (Luk. 1,49).

Niels Stensens saligkåring betyr ikke at vi som katolikker blir oppfordret til i ett og alt å etterligne ham. Det er hverken mulig eller ønskelig. Det er *ikke mulig* for den som ikke er vitenskapsmann eller konvertitt. Det er heller ikke *ønskelig*. Stensen hadde en egenart som ikke uten videre er min. Han hadde evner og erfaringer som ikke er mine. Kanskje vil det slett ikke være godt for meg å bruke samme bønneformer som han. Kanskje skal jeg ikke faste på samme måte eller være fattig på samme måte. Kanskje skal jeg ikke bruke samme metode til samvittig-

hetsransakelse som han — det ville muligens slett ikke være godt for meg.

Hver helgen har sin egenart — og jeg har min. Jeg skal ikke kopiere. Men jeg skal på en eller annen måte berøres av den hemmelighetsfulle ild som Gud har tent i dem. Helgenene roper til meg: Omvend deg, for Guds rike er nær!

Fellesskapet

Saligkåringen betyr at Niels Stensens fest innføres i vår kalender, at vi kan feire ham i liturgien og i særdeleshet i den hellige messe. Det betyr at vi høytideligholder fellesskapet med ham og takker Gud for alle de gode gaver han gir oss gjennom «de helliges samfunn.»

Søndag 23. oktober ble den danske anatom, geolog og biskop Niels Stensen saligkåret av pave Johannes

Paul II under en festmesse i en stappfull Peterskirke: Nærmere 1000 dansker var til stede, men også et

mindre antall norske katolikker, blant dem biskopene John W. Gran og Gerhard Göbel, som representerte de norske bispedømmer.

Paven leste selv messen med en rekke biskoper som konselebranter. Legfolk stod for søndagens lesning og var også med da forbønnene ble bedt. Frembærelsen av offergavene gikk et visst skandinavisk preg: Paven fikk overrakt en 15 kg tung Danbo-ost og en røslig norsk laks!

Ved en særlig audiens etter messen fikk paven en sjekk på 135.000 DM av de skandinaviske og tyske biskoper: Sjekken kan innløses i en fullt utstyrt ambulanse — paven bestemmer selv hvilket land den skal sendes til. Fra «katolsk orientering».

Fra Niels Stensens saligkåring i Peterskirken. Foto: Knut H. Kluge.

Vietnam: Martyrfeiring tillatt

Den katolske kirke i Vietnam har nå fått tillatelse til å ære sine martyrer. Hittil har dette vært ulovlig, og myndighetene har sett på det som «anormalt og skjemmende for landets historie.»

Som kjent foretok paven for fire måneder siden en saligkåring av 117 martyrer i Vietnam fra det 18. og 19. århundre som alle ble forfulgt og drept for sin tro. I en takkegudstjeneste i Hanoi ble for første gang deres gjerninger æret. NØP

Religionen er ikke den eneste syndebygg!

«Folk fra ulike land og kirkesamfunn hevder at menigheten ofte er et sted for de relativt vellykkede, hvor det er om å gjøre å skjule eventuelle problemer bak en pen fasade.» skriver forskningsstipendiat Astri Hauge i en artikkel om «Religion og kvinnemishandling.» «Idealet om den gode

kristne familie bidrar indirekte til å låse enkelte fast i onde familiesituasjoner.»

Astri Hauge understreker imidlertid at religionen «ikke er den eneste syndebygg når det gjelder legitimering av kvinners offer- eller hjelperrolle, — kanskje er den heller ikke den viktigste i vår tid: Mens etablerte kristne trossamfunn er i tilbakegang over store deler av den vestlige ver-

8 Janne Haaland Matlary:

Skal kirken tjene sin menighet

Jeg registrerer med forbauselse de synspunkter pater Arne Fjeld, O. P. fremlegger i St. Olav nr. 8-1988, hvor han presenterer et innvandringspolitisk «program» for den katolske kirke i Norge: Man bør ikke lese messer på innvandrernes eget språk fordi det gjør dem mer fremmedgjorte enn de allerede er; dersom norske katolikker møter messen på andre språk, blir de borte, mens utlendingene ikke kan vente å «finne alt som da de var barn under fjerne himmelstrøk;» tvert imot, vi gjør innvandrerne en bjørnetjeneste ved å lese messen på deres eget språk. I det hele tatt bør man få dem integrert fortest mulig i det norske samfunn, for: «Kan de ikke finne det like berikende å tilbe Gud på vårt språk?»

Det er jo en vakker tanke dette at integrasjon foregår etter smeltedigel-prinsippet. I USA var «the Great Melting Pot» idealet i 1920-årene, en naiv tro på at nasjonale kulturer ville svinne hen i en gradvis integrasjon. Så skjedde ikke, selv ikke i USA som er basert på innvandring. «The Fruitcake Theory» beskriver i stedet hva som skjedde: Som i en frukt-kake, fortsatte rosinen, nougaten og nøttene sin individuelle eksistens selv om deigen bandt dem sammen.

Hva skjer i Norge? Nøyaktig det samme: «Ghettoer» vokser frem — pakistanske grupper, polske grupper, vietnamesiske grupper som *forblir pakistanske, polske, etc.* i alle fall i første generasjon. Annen generasjon blir naturlig integrert, selv om den nasjonale kultur kanskje er den viktigste også for disse. Selvfølgelig lærer man seg etterhvert norsk, og tilpasser seg i det nye samfunnet, men dette står ikke i motsetning til opprettholdelse av egen kultur, identitet og nasjonalitet. Det er lenge til Norge blir et land hvor kulturell

pluralisme er en selvfølge — lenger enn for de fleste andre land i Europa.

Imidlertid er det ikke *kirkens oppgave* å beskjefte seg med integrasjon som sosialt og politisk fenomen — men med sjelesorg. Det er noe paradoksalt ved at den katolske kirke i Norge later til å bestrebe seg på å være norsk — som en slags søken etter legitimitet i det norske samfunn? — når den i stor grad består av innvandrere. Den katolske kirke i Norge er da like universell — altså katolsk — som i resten av verden, og dens prester bør som sjelesørgere gjøre sitt ytterste for å møte sin menighet i dens egne språk. I middelalderen var kirken i Norge norsk — i dag er den 'ny' i norsk historisk forstand — om noen hundre år er den antageligvis norsk på naturlig måte igjen. Hvorfor skal man i det hele tatt være opptatt av i hvilken grad kirken er 'norsk', med den konsekvens at innvandrere skal integreres i denne norske kirke så raskt som mulig? Den katolske kirke

er ingen statskirke — tvert imot. Derfor har man logisk sett intet nærmere forhold til den norske stat enn til andre stater.

Denne opptatthet av det norske presenteres som et slag enten/eller: Pater Fjeld er indignert på norskens vegne: «Er vårt språk og vår diktning så mindreverdige at en polakk ikke har noe å hente her?» — Men det er jo å snu tingene på hodet: Ett språk, én kultur er ikke å foretrekke fremfor noe annet i kirken som helhet — det katolske mangfold krever at kirken formidler sitt budskap på de språk det er *bruk* for for å oppfylle kirkens og prestenes funksjon som sjelesørgere. Messen er det inderligste og mest personlige for en katolikk, som man må få møte gjennom et språk som man forstår. Før var det latin, som man universelt kunne gjenkjenne og være fortrolig med fordi man hadde lært ordene å kjenne som barn — i dag er ikke latinen den sentrale valgmulighet, men de nasjonale språk. Gitt at messen nå i hovedsak leses i forskjellig

den, synes det å være en kraftig økning i seksuell vold mot jenter og kvinner.

Pornografien har overtatt som sekulær propagandist for patriarkalsk undertrykking og brutalitet mot kvinner. Underholdningsindustrien framstiller kvinner som objekter menn har rett til å bruke og utøve makt over.»

FRA KIRKE OG KULTUR

Et gaveabonnement på St. Olav – til den som langt fra har alt, og som attpåtil mangler et katolsk tidsskrift for religion og kultur?

Abonnementspriser for 1989 (12 nr. i året – julenr. for 1988 tilsendes gratis):

Norge: Kr. 190 - Øvrige Europa: Kr. 220
Andre verdensdeler: Kr. 230.

ST. OLAV

Katolsk tidsskrift for religion og kultur

Bestilling: Akersvn. 12
0177 Oslo 1, tlf. 42 43 57

eller fornorske den?

9

språkdrakt rundt om i verden, må kirken ta konsekvensen av sin egen utvikling på dette området.

Pater Fjeld sier at norske katolikker gjøres fremmede og forsvinner når de møter messen på andre språk – selvfølgelig gjør de det, men da kan vi vel ikke vente at utlendinger skal ta til takke med norsk messe og ikke gjøre det samme? Det å være flyktning i et nytt land er i seg selv fryktelig nok om man da ikke også i kirken, som kanskje er ens eneste ankerpunkt i en ny tilværelse, også skal møte messen i det nye språk.

Selvsagt er det spørsmål om grader av språkforståelse. Etter noen år kan de fleste innvandrere norsk, kan uten problemer gå i norsk messe og velger kanskje dette ad naturlig vei. Dessuten er det klart at det finnes kapasitetsproblemer i kirken – man kan bare tilby sjelesorg og messe på et begrenset antall språk. Men hovedsaken er ikke dette; derimot at kirkens egne tjenere, dens prester og andre – skal søke å tilby sine tjenester på den måte som når den trengende best. En fremmed i Norge trenger ikke å bli integrert i samfunnet gjennom den katolske kirke; han trenger å finne sitt åndelige hjem i kirken uansett hvor i verden den er. Det er kirken uvedkommende om den befinner seg her eller i Afrika; den er universell. I dette perspektiv er det paradoksalt at pater Fjeld mener at det er en kirkelig oppgave å integrere utlendinger gjennom den katolske kirke fordi «løsningen på innvandrernes problemer er integrasjon i menighetene og i samfunnet».

Hvis dette skal bety at kirken skal føre en fornorskningsspolitikk ved å insistere på norske messer i *mosetning* og ikke i *tillegg* til messer på innvandrernes egne språk, synes jeg det strider mot den pastorale oppgave som forutsetter at man møter mennesker som de er, og forsøker å kommunisere med dem *som best mulig*. Hvorvidt man gjør innvandrere «en kolossal bjørnetjeneste» ved å lese messen på deres eget språk, er et spørsmål som man som privatperson kan diskutere, men det er ikke *prestens* oppgave å mene noe qua prest om dette. En bjørnetjeneste i forhold til hva? Til integrasjonen i det norske samfunn – som er et politisk spørsmål og dermed kirken og dens prester uvedkommende.

Pater Fjelds syn på integrasjon er forskjellig fra mitt eget. Mens han mener at integrasjon må tilstrebes aktivt fra kirkens og presumptivt fra samfunnets side, mener jeg at integrasjon er en naturlig prosess som skjer langsomt – gjennom generasjoner, og at integrasjon ikke utslet-

ter kulturpluralisme, men at kulturer kan eksistere naturlig side om side. Utviklingen i verden og i Europa går i én retning – mot større gjensidig uavhengighet på alle måter *uten* at de forskjellige kulturer mister sin egenart. Men uansett hva man som privatperson mener, representerer ikke dette *kirkens* syn. Når pater Fjeld vil at norske messer skal gå på bekostning av messer på andre språk for å fremme integrasjon av utlendinger, er dette politikk, og det er en soleklar urett når han sier at kun nordmenn skal få høre messen på sitt språk, mens messen ikke «skal legges opp slik at folk fra Saigon og Warszawa skal føle seg hensatt til sitt hjemland.» I en kirke hvor de fleste *ikke* er nordmenn, som tilfellet er i den katolske kirke her i landet, klinger dette mildest talt diskriminerende. Hvis jeg noen sinne skulle bosette meg i Polen eller Vietnam, håper jeg at jeg ikke møter en slik holdning til min egen kultur og mitt eget språk i den lokale kirke. *Da* ville jeg i alle fall bli fremmedgjort. ●

Jo mer fritid – desto dårligere tid . . .

«Mangt kan være blitt dårligere av at mangt er blitt bedre,» sier filosoferende Nils Johan Rud, nylig intervjuet av bladet «Vi over 60» – i anledning forfatterens 80-årsdag. «Jo mer vi har fått av fritid, desto dårligere tid har vi fått! Dagens klisjé svar lyder: 'Det har jeg ikke tid til'. De hadde, tross det daglige slit, tid til hverandre, de gamle.»

Nils Johan Rud nevner bl.a. bondekvinnene, «som slet fra morgen til kveld, med barn, husdyr og husarbeid. Likevel henger

det åklær igjen etter dem, de fikk tid til hendenes kunstnerer og til det sosiale. Men de hadde naturligvis heller ikke i den grad massemedier eller Syden-reiser å fylle tiden med . . .

Redselen for å bli alene, det er noe som ligger i tiden,» konstaterer han. Men minner samtidig om at «egentlig har vi alle et veldig behov for å få være alene, innenfor ens egen aksjonsradius, ens eget lille univers . . . Innerst inne er ung og gammel alene med seg selv, og alderens vei er en stadig dypere gang inn i den ensomhet som er personlighetens.»

Vatikanets økonomiske situasjon bedret

Vatikanet har det fremdeles vanskelig med penger, men gjeldsbyrden fra 1987 er minsket til ca. 48 millioner kroner. Bedringen er kommet etter at man appellerte om økonomisk hjelp, og bispedømmer verden over svarte positivt. De største givne har vært amerikanerne med ca. 120 millioner kroner og vest-tyskerne med ca. 110 millioner.

CATHOLIC HERALD

Skal tale til paven i 5 minutter

Biskop Hans Martensen har bedt formannen i det danske pastoralråd, Jan Lange, om «å holde en tale på ca. 5 minutter til paven.» Talen skal holdes når paven den 7. juni neste år møtes med danske prester, søstre og legfolk i Skt. Ansgar Kirke i København.

KATOLSK ORIENTERING

Egen liturgi i Zaire

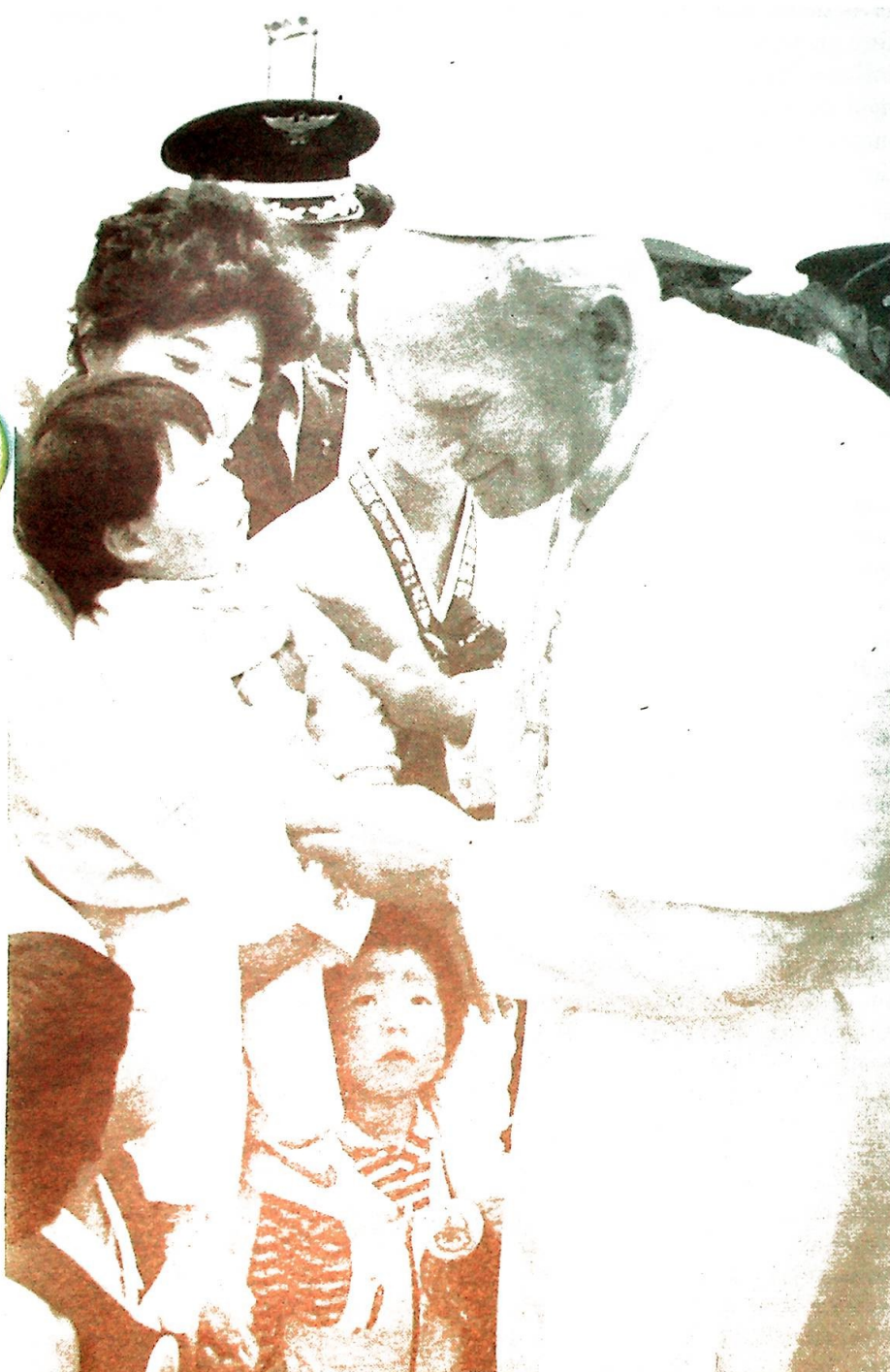
Vatikanet har godkjent at den katolske kirken i Zaire forretter nattverden på en særskilt måte som skiller seg fra den katolske nattverdsliturgi i resten av kirken.

Kirken har i flere år drøftet hvorvidt nattverdsliturgien kan tilpasses ulike nasjonale og kulturelle særpreg.

NØP

10

10 ÅR PÅ PETERS Plass

Den 22. oktober var det ti år siden den polske kardinal Karol Wojtyła ble valgt til pave og tok navnet Johannes Paul II. Paven ønsket ingen offisiell markering av dagen, og ved messen i Peterskirken den 22. var det, betegnende nok, ikke han selv som stod i sentrum, men tre nye helgener som ble saligkåret nettopp på den dagen, blant dem pater Honorat Wenceslaw Kozminski, som banet veien for den kristne arbeiderbevegelse i Polen.

Helliggjørelse, det enkelte menneskes og «hele verdens» helliggjørelse, og en «kristosentrisk humanisme» har stått i sentrum for denne «polske pave» fra den dag han ble valgt og ropte ut over menneskehavet på Petersplassen: «Riv dørene opp for Kristus. Åpne landegrensene, legg de økonomiske og politiske systemer, kulturens vide vidder, sivilisasjonen og fremskrittet åpent for hans reddende makt. Og frykt ikke! Kristus vet hva som er i menneskets indre. Han alene kjenner det! Dagens mennesker vet ofte ikke selv hva de bærer i sitt indre, i sin sjel og i sitt hjerte. De er ofte usikre på meningen med det liv de lever her på jorden. De hjemses ofte av tvil, tvil som lett slår over i fortvilelse. Men jeg ber dere, ja, ydmykt og tillitsfullt bønnfaller jeg dere: Slipp Kristus til så Han får tale til menneskene! Bare Han har livets ord, de ord som bærer det evige liv i seg!»

Fra L'Osservatore Romano

Kjernepunkt i Sudan-konflikten

Erkebiskopen av Kartoum har gått kraftig ut mot den sudanesiske regjeringens forsøk på å innføre islamsk lovgivning (sharia) i hele Sudan: «Slik lovgivning krenker de kristne sudaneres borgerlige og religiøse rettigheter, og baner veien for en hensynsløs ødeleggelse av kirken i Sudan.» En mobilisering av verdensopinionen kan være en avgjørende faktor i

kampen mot regjeringens initiativ. «Vi er ikke motstandere av islam; vårt standpunkt er ganske enkelt at islam ikke er noe for oss,» sier erkebiskopen.

Den apostoliske administrator for bispedømmet El Obeid i den vestlige del av Sudan gir et uhyggelig bilde av tilstanden i landet: Borgerkrig uten fredshåp i sikte jager stadig flere fortvilede mennesker på flukt; statsministeren tvinger uønsket

islamsk lov på en motvillig befolkning. «Vi biskoper har gjort alt vi kunne for å få regjeringen og opprørshæren med på fredsforhandlinger, men vi er nå overbevist om at bare internasjonal støtte kan nytte. Fortsatt krig betyr militarisering av det nordlige Sudan og døden for tusenvis av mennesker i den sørlige del av landet der folk hovedsakelig er animister eller kristne.» CARITAS INTERNATIONALIS

Teologi og apartheid

15

«Etter et besøk i Sør-Afrika i sommer ble det enda klarere at det tragiske raseskillet er vevd inn i en teologisk konflikt. Både forsvarere og motstandere av apartheid omgir seg med teologiske argumenter og påberoper seg Gud og Bibelen. Det gjelder å kunne gi sin egen holdning til raseskillet en så overbevisende religiøs og moralsk autoritet som mulig,» skriver Torleiv Austad, professor i systematisk teologi ved Menighetsfakultetet, i en artikkel i *Vårt Land*.

«De hvite har i generasjoner vært av den oppfatning at det er Gud som har gitt dem dette landet. I grunnloven for Transvaal fra 1856 heter det at det skal være skille mellom rasene både i samfunnslivet og i kirkene... I 1948 stod det i bladet *Kerkbode*, som er offisielt talerør for den hollandsk-reformerte tradisjon: 'Som kirke har vi alltid arbeidet målrettet for separasjon mellom rasene. Således er apartheid med rette en kirkelig politikk.' Regjeringen og dens talsmenn støtter seg til denne og liknende uttalelser når de forsvarer sin politikk... Til forsvar for raseskillepolitikken bruker både statsledere og hvite kirkeledere (som støtter regimet) en rekke bibelsteder, spesielt fra Det gamle testamente (bl.a. 1 Mos. 11, 1-9), for å vise at Gud har satt et skille mellom folkene og rasene. Hensikten er å gi de hvites særstilling og herredømme en guddommelig legitimasjon. Et annet hyppig brukt bibelsted er Rom. 13, 1-7. Som så mange ganger før i kristenhetens historie, tas denne teksten til inntekt for en fullstendig underkastelse under staten og dens politikk. Staten har en absolutt, gudgitt autoritet som enhver kristen er pliktig til å adlyde, hevdes det. Opposisjon mot staten blir derfor tolket som angrep på Gud selv.»

Professor Austad viser til et viktig oppgjør med denslags bibeltolkning: Kairos-dokumentet fra 1985 (rev. utgave

1986) der «en rekke (sør-afrikanske) kirkeledere tar til motmæle mot denne bruken av Rom. 13 og hevder at lydighetsplikten overfor staten er betinget av at denne respekterer elementær rett. Paulus pålegger ikke de kristne i Rom å underordne seg en urett-stat...som krenker menneskeverdet... Kairos-teologene tolker Rom. 13 omtrent som biskop Eivind Berggrav og de norske kirkelederne gjorde under krigen.» (Se St. Olav nr. 3 - 1986 for teksten i Kairos-dokumentet. Red. anmerk.).

Under de håpløse forhold som råder i Sør-Afrika «er det millioner av mennesker som...spør etter innholdet og konsekvensen av Peters ord: 'En skal lyde Gud mer enn mennesker.' (Ap.gj. 5,29),» skriver Austad som også påpeker at motstanden mot apartheid ikke minst er «inspirert av profetenes oppgjør med uretten og Jesu budskap om at Gud skal sette undertrykte fri (jfr. Luk. 4,18f).» Når «det store flertall av svarte diskrimineres og fratas elementære menneskerettigheter på grunn av sin herkomst og hudfarge,» og «det dessuten hevdes fra offisielt hold at dette er Guds vilje, er det uansvarlig for kristne å tie,» skriver Austad og understreker at det gjelder å «vekke kirkeledere og menighetslemmer som forsvarer raseskillepolitikken eller bagatelliserer den...til å lytte til Guds ord på en ny måte. Det dreier seg om store grupper av hvite som har et ideologisk dekke for sine øyne slik at de ikke ser Bibelens ord om at alle mennesker er skapt i Guds bilde og har samme verdi... De hvite og svarte som har oppdaget det umoralske i å bruke Bibelen til å legitimere raseskillepolitikken, trenger vår støtte i sin teologiske mobilisering.»

Austad skriver videre at han «er overbevist om at teologisk arbeid er ett av tyngdepunktene i vårt spesifikt kristne bidrag til avviklingen av apartheid-syste-

met i Sør-Afrika... Ved siden av bønn til Gud om at raseskillet må oppheves, forkynnelser om alle menneskers likeverd og diakonal innsats til støtte for de undertrykte, mishandlede og fattige, trenger vi å oppmuntre den teologiske oppvåkning som allerede er i gang. Den består i: 1) å analysere den religiøse og moralske argumentasjon som anvendes i konflikten, 2) å etterprøve argumentasjonens bibelske innhold og 3) stimulere teologisk tenkning og handling som kan bidra til overvinning av rasismen. Det teologiske ansvar hviler på oss kristne... At Gud og Bibelen brukes til å legitimere raseskillepolitikken i Sør-Afrika, er en kolossal utfordring for den våkne kristne samvitthet.»

I ydmyk lydighet mot den allmektige Gud som styrer nasjonenes skjebne og folkenes historie, som samlet våre forfedre sammen fra mange land og ga dem dette som deres eget, som har ført dem fra generasjon til generasjon, og som vidunderlig har utfridd dem fra farer som truet dem ...

Fra den sør-afrikanske grunnlov

Vil alle troende vennligst forlate kirken!

Vår første gudstjeneste ble holdt i Kiev, forteller radiomisjonæren Earl Poysti, tidligere kjent gjennom sendinger til Sovjet gjennom Trans World Radio. I sommer fikk han visum og besøkte Ukraina.

Da vi kom til gudstjenesten en time før den skulle begynne, forteller han, sto folk allerede på gaten. Kirken har plass til 800 mennesker — og var stappfull. Mens vi

ployde oss gjennom menneskemengden, hørte vi en merkelig beskjed som jeg aldri før har hørt i et gudshus: «Vil alle troende, — medlemmer av denne eller andre kirker, være vennlige å forlate kirken og slippe gjestene (de ikke-kristne) inn!» Det ble gjentatt flere ganger.

Resultatet var at omkring 600 ikke-troende kom inn, noen av dem hadde aldri vært i en kirke for.

FRA NATIONEN

Ungarn: Kongress for katolsk voksenundervisning

Det internasjonale møte i «Den europeiske forening for katolsk voksenundervisning» finner sted i Ungarn i mai neste år. Meldingen kom fra ungarske kirkelige og statlige ledere ved et møte i Østerrike tidlig i september.

«Regnum Marianum»: Ungarn i 1038 og i 1988

Den 20. august i år feiret ungarere av alle konfesjoner, men først og fremst den katolske kirke i Ungarn, 900-årsdagen for den hellige Stefans død (på ungarsk *Szent István*). Han var Ungarns første konge og en samtidig av Hellig Olav i Norge, men han hadde en noe annen bakgrunn enn nordmannen.

I 1038 hadde Ungarn allerede vært samlet til ett rike i nesten 150 år. Men den hellige Stefan var den første konge som nedstammet fra rikets grunnlegger, Arpad, og landets første kristne konge. (Hele 12 medlemmer av kongehuset Arpad er ned gjennom historien blitt helgen- eller saligkåret, blant dem den hellige Elisabeth av Ungarn, som ble gift med landgreven av Thüringen).

Riktignok forble hans far, stormyrst Géza, hedning, men Stefan vokste opp i et kristent miljø, og katolske prester tok seg av hans oppdragelse. Han hadde to målsetninger: å befeste kristendommen i sitt land og gi landet en «vestlig» statsorganisasjon. Begge disse enorme oppgavene klarte han — selvsagt ikke uten til tider meget store vanskeligheter. Han giftet seg med hertuginne Gizella av Bayern (hun ble saligkåret), søster av den tysk-romerske keiser Henrik II som fikk tilnavnet den hellige. Også med keiserdynastiet i Bysants var Stefan nær beslektet.

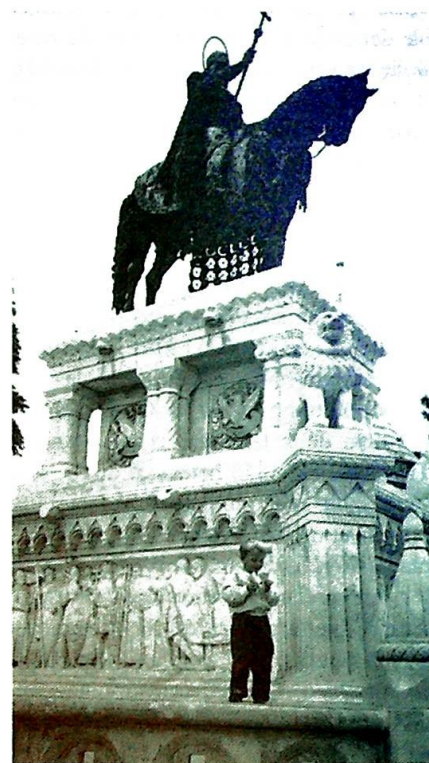
Da han — som ytre tegn på sin kongeverdighet — skulle krones, henvendte han seg til paven, Sylvester II, for å motta kongekronen av

hans hånd. Slik ga han uttrykk for sin oppfatning av kongeverdigheten («konge av Guds nåde») og unngikk å bli vasall under det vest- eller det øst-romerske riket. Vasall var han riktignok fremdeles etter middelalderens oppfatning, men da direkte, gjennom kirken, under Gud.

Stefan grunnla 10 bispedømmer og tallrike klostre, blant annet benediktinerklosteret i Pannonhalma (1001), som han var særlig glad i. I tillegg til sine elskede benediktinere kalte han også greske prester til landet som skulle hjelpe til å kristne folket, og han grunnla to hus for pilegrimmer, ett i Jerusalem og ett i Roma.

Da tronarvingen, den eneste mannlige etterfølger, i 1031 ble offer for en jaktulykke, holdt Stefan fast ved sin kristne tro og tillit selv om de ytre og de indre forhold i landet var svært vanskelige.

Den 15. august 1038 døde Stefan. På sitt dødsleie ga han sitt land og sitt «foreldreløse folk» — en liten øy mellom germaner og slaver i Europas hjerte — i Jomfru Marias hender: Hun, som Det Lauretanske Litani kaller *consolatrix afflictorum* (de sorgfulles trøst) og *auxilium Chris-*

Ungarns første kristne konge, den hellige Stefan, høyt til hest på plassen utenfor Mathiaskirken i Budapest.

tianorum (De kristnes hjelp), skulle ta vare på dem. Og gang på gang gjennom Ungarns tusenårige, ofte håpløse historie, har *Patrona Hungariae* vist seg som landets siste og eneste tilflukt, dets alltid tilstedeværende og hjelpende *Mor*.

I 1083 ble Stefan helligkåret av pave Gregor VII. Ved den anledning ble hans grav åpnet, den 20. august, og hans høyre hånd — «hånden som hadde gjort så meget godt for folket» — ble funnet intakt. Denne hellige relikvie ble i anledning 950-årsjubileet sendt rundt til alle bispedømmer i Ungarn og til klosteret i Pan-

Det blir første gang en internasjonal kongress for katolsk voksenundervisning finner sted i en sosialistisk stat. Forberedelsene har pågått i flere år. Det er den senere politiske utvikling i Ungarn som har satt fart i beslutningene.

KATOLSK ORIENTERING

«Perestroika» og kirkene

Hvilken virkning har «perestroika» hatt for kirkene? Generalsekretæren for Kirkenes Verdensråd, Emilio Castro, stilte nylig dette spørsmålet til Konstantin Kharchev, president for Sovjetunionens råd for religiøse anliggender.

Hverken troende eller ikke-troende

søker i Sovjetunionen noen annen vei enn den sosialistiske, svarte Kharchev, men føyde til at det er forskjellige metoder og midler til å virkeliggjøre sosialismen. «Vi er ikke en ateistisk stat.» erklærte Kharchev, «men en stat som ikke har noe med religion å gjøre.»

FRA KATOLSK ORIENTERING

nonhalma. Alle steder strømmet folk til. Igjen befinner landet seg i en vanskelig situasjon, både økonomisk og ellers, og igjen vender ungarerne blikket mot den største skikkelsen i landets historie.

Under en høytidelig konselebrert messe i den hellige Stefans basilika i Budapest den 20. august i år — i nærvær av offisielle representanter for regjeringen og tallrike geistlige gjester fra utlandet, blant dem paven spesielle utsending for anledningen, erkebiskop Francesco Colasuonno — kunngjorde den ungarske kirkes primas, kardinal Lászlo Paskai, følgende: På vegne av den katolske kirke og den katolske befolkning i Ungarn fornyes herved den hellige Stefans offer — Ungarns kirke og folk settes igjen under Jomfru Marias vern.

Denne kunngjøringen ble fulgt av en til: Den katolske kirke i Ungarn

inviterer med ærbødighet pave Johannes Paul II til pastoralbesøk i Ungarn — og det med samtykke av folkerepublikken Ungarns regjering. Statspresident Bruno F. Straub overrakte selv regjeringens invitasjon til den pavelige nuntius.

Kjensgjerningene taler for seg: I de siste 40 år har den katolske kirke i Ungarn og landets katolske befolkning opplevd særdeles vanskelige tider. Det er nok å nevne prosessen mot kardinal Mindszenty og erkebiskop Grösz; oppløsningen av katolske munke- og nonneordener/kongregasjoner (12.000 ordensmedlemmer ble deportert); nasjonaliseringen av Kirkens skoler uten noen form for erstatning (ved slutten av den annen verdenskrig var 3116 av landets tilsammen 7838 skoler i Kirkens eie; 8 gymnasier fikk Kirken tilbake av sine 48); ytterst streng begrensning for religionsundervis-

ning o.l.

Kardinal Paskais kunngjøring ble mottatt med jublende begeistring av de over 40.000 som hadde samlet seg foran basilikaen i Budapest. «Det var den største og vakreste gave jubileumsåret kunne avsluttes med. Kanskje er den allerede et tegn på at *Patrona Hungariae* har tatt imot fornyelsen av den hellige Stefans offer, og på at Stefan fortsatt verner og hjelper det folk han satte alt inn på å vinne for Gud, et folk som har gjennomgått og fremdeles gjennomgår (f.eks. i dagens Transsylvania) så mange lidelser og prøvelser? Det eneste verdige svar ungarerne kan og skal gi, er dette: at de i liv, moral og tro forblir 'Marias Rike' (Regnum Marianum) — slik de har vært det i 1000 år. Og at de tar vare på arven fra den hellige Stefan: forblir hans folk, det vil si kristent og ungarsk.»

G.M.

Seksualovergrep og straff

«Alle som drømmer om et mindre brutalt samfunn, og et samfunn uten de tragedier vi har opplevet denne sommeren, må være seg bevisst at vold avler vold, uansett om denne er legitim eller ei. Det har aldri nyttet å drive djevelen ut med Belsebub.» Det er sosialantropologen Jan Brøgger vi siterer, fra en artikkel i *Aftenposten* om seksualovergrep og straff.

«Selv om sammenhengen mellom samfunnsforholdene og forbrytelse ikke er fullt ut forstått, vet vi idag at forbrytere i overveiende grad er et produkt av miljøet... Det er altså en sammenheng mellom de generelle kår i samfunnet og

hvilke forbrytere som opptrer. Sagt med andre ord er typen og trolig også frekvensen av forbrytelser i stor grad avhengig av hvordan vi behandler hverandre...»

Det kreves ikke særlig moralsk sensitivitet for å forarges over seksualforbrytere. Derimot kreves det i dagens leie både selvbeherskelse og innsikt for ikke å falle tilbake på den hevntanke som idag bør være et tilbakelagt stadium i strafferettspleien.»

Professor Brøgger minner oss om at «det bor trolig en kikker i noen hver av oss når det særlig er markskrikerske oppslag om eksotisk seksualitet som sel-

ger.» Og han understreker at «dersom den borgerlige offentlighets forsimpning ikke skal ramme seriøse institusjoner som domstoler og lovgivere, kreves det i dag en humanismens renessanse.

Her er det ikke nok å melde seg ut av statskirken og satse på en borgerlig konfirmasjon. Som en begynnelse kunne vi dvele ved det vakreste utsagn i medmenneskelighetens historie: La den som er uten skyld, kaste den første sten. — Det var en gang et mål for en humanist å kunne si: Jeg er menneske, intet menneskelig er meg fremmed. Bare en nådeløs selvinnsikt kan fremme en slik holdning.»

Koptere og katolikker er kommet hverandre nærmere

Store fremskritt er gjort i den pågående dialogen mellom den koptiske og den katolske kirke der særlig den teologiske definisjonen av Kristus har stått sentralt. Ifølge den koptiske biskop von Damiette har arbeidet med dette kjernepunktet nå «kommet substansielt videre».

Den koptiske kirke står særlig sterkt i Egypt der kirkens overhode, den koptiske paven, leder 8 millioner kristne. NØP

Fredsbegrepet

I løpet av Nobel-prisenes 87-årige historie er selve fredsbegrepet blitt utvidet til å omfatte mer enn nedrustning og konfliktløsning, sier direktoren for Nobelinstituttet, Jakob Sverdrup.

«I dag innbefatter fredsbegrepet også arbeidet for å skape bedre forhold i verden. Menneskerettigheter, humanitært arbeid, økonomisk utvikling og matvareproduksjon bidrar på hver sin måte til en

fredelig utvikling. Det er kanskje en utvikling i forhold til hva Alfred Nobel hadde i tankene, men han snakket også om «nasjonenes forbrodring,» som jo er et vidt begrep.»

Av alle de prisvinnere Sverdrup har møtt, er det mor Teresa som har gjort størst inntrykk: «Samtidig som hun er oppofrende og lever helt for sitt kall, er hun veldig jordnær og med stor humoristisk sans.» FRA REDD BARNA-AVISA

18

LESERBREV

Shell — Sør-Afrika — St. Olav

I St. Olav nr. 8/88 står det et leserbrev der unge Norske Katolikkers Forbunds formann, Kristina Tålos, oppfordrer St. Olav til å slutte med å trykke annonser fra oljeselskapet Shell, på bakgrunn av Shells aktiviteter i Sør-Afrika. Brevet får en ganske stemoderlig behandling av redaksjonen, det utstyres ikke en gang med en overskrift og avvises i en «hale» uten at man tar opp hva saken egentlig gjelder. UNKFs henvendelse gleder meg, og jeg synes saken fortjener skikkelig behandling. Jeg ber derfor om spalteplass til å gå nærmere inn på det hele.

Situasjonen i Sør-Afrika generelt er vel tilstrekkelig kjent for de fleste. Kanskje er kunnskapene mindre når det gjelder Shells rolle i Sør-Afrika. La meg derfor legge fram noen fakta om dette, men først vil jeg minne om at A/S Norske Shell, på samme måte som Shell i Sør-Afrika, eies av det multinasjonale selskapet Royal Dutch/Shell Group. Å fastslå, slik St. Olavs redaksjon gjør, at A/S Norske Shell er «et norsk aksjeselskap som driver sin forretningsdrift i overensstemmelse med norsk lov,» er altså bare en del av sannheten. Så til Sør-Afrika:

★ Shell South Africa er ved siden av Mobil det største utenlandske oljeselskapet i Sør-Afrika. Det hadde i 1985 en beregnet fortjeneste på ca. 300 millioner kroner.

★ I motsetning til mange andre utenlandske selskap i Sør-Afrika har Shell ingen planer om å dra seg ut av landet. Tvertimot økte selskapets verdier i landet fra 1,3 milliarder kroner i 1979 til 3,5 milliarder i 1985. Og når andre utenland-

ske selskap selger sine sør-afrikanske datterselskap, går Shell South Africa inn og tar over. Et eksempel er Valvoline, som Shell kjøpte i 1985.

★ Shell sysler først og fremst med olje, som kjent. Siden 1963 har FN oppfordret til oljeembargo mot Sør-Afrika. Likevel kan landet importere 14 millioner tonn råolje pr. år, olje som landet er fullstendig avhengig av. 85% av denne råolja tas inn i landet via et anlegg i havet utenfor Durban. Dette anlegget eies av bl.a. Shell. Shell eier også 50% av det raffinieriet i Durban der det meste av denne olja foredles, Afrikas største oljeraffineri.

★ Shell South Africa selger hver dag ca. 60 000 fat (9,4 millioner liter) bensin og olje i Sør-Afrika og Namibia, dvs. omtrent 1/5 av markedet.

★ Shell har en tilsvarende andel av det militære markedet, 20%. Det betyr at Shell selger 1 million liter olje til Sør-Afrikas politi og militærvesen hver eneste dag. (Dette bekreftes av Royal Dutch/Shell Groups hovedkontor i Nederland). Det er ikke minst dette som gjør at man kan hevde at Shell smører apartheid-maskineriet...

★ Shell eier selskapene Billiton Exploration South West Africa og Shell Explorise Suidwest-Afrika, som driver oljeleting i Namibia. Denne virksomheten er forbudt av FN (FN's generalforsamling 1974, deklarasjon nr. 1, til beskyttelse av Namibias naturressurser).

★ Shell driver ikke bare med olje, men også bl.a. med kullgruvedrift. Shell South Africa sto for 15% av Sør-Afrikas kulleksport i 1985. Shell eier bl.a. 50% av Rietspruit-gruva i Transvaal. Ved en streik i denne gruva i februar 1985 sparket selskapet 86 arbeidere og tvang de

andre tilbake til arbeidet med hjelp av tåregass og grummikuler...

★ Etc., etc.

Det er som man forstår langt fra Myrvolds Tre på Grefsen til Shell. Shell er ikke bare et trivelig norsk firma som er så snille å støtte St. Olav med noen annonser. Shell er også en internasjonal kjempe som i høyeste grad er ansvarlig for at apartheidregimet fortsatt har makten i Sør-Afrika. Det er derfor det finnes en internasjonal boykottkampanje mot Shell. Denne kampanjen startet i mai 1985, utløst av hendelsene i Rietspruitgruva, etter møte arrangert av Kirkenes Verdensråd. I dag drives kampanjen i rundt et dusin land, bl.a. Norge. En slik kampanje kan virke som Davids kamp mot Goliat, men umulig er den ikke. Den dagen Shells aktivitet i Sør-Afrika betyr like stort tap i resten av verden som fortjeneste i Sør-Afrika, den dagen er Shell på vei ut. Og det vil være et hardt slag mot apartheid.

Hva nå med St. Olavs Shell-annonser? Det stemmer nok at disse ikke har noen særlig betydning for Shell. Men det som redaksjonen overser, er at St. Olav er et av den katolske kirkes «vinduer» i Norge. Shell-annonsene ses som støtte til Shell, enten redaksjonen vil det eller ikke, og derfor sjokkerer og ergrer de mange, både innenfor og utenfor kirken. (Noe UNKFs brev er et tegn på). Derfor bør St. Olav kutte ut disse annonsene.

En liten ting til slutt: Redaksjonen antyder at tidsskriftet St. Olav er til dels feil adresse hvis det er salg av Shells produkter man vil stanse. Det er helt riktig, og derfor går utfordringen også til «de fleste katolske institusjoner.» Kjøp oljeprodukter av et annet selskap enn Shell!
Petter Bruce

Smilets pave

På 10-årsdagen for sin forgjenger Johannes Paul I's død minnet pave Johannes Paul II om det korte virke som ble «denne pave som hele kristenheten elsket,» til del og oppfordret samtidig alle til å følge i denne altfor tidlige døde paves fotspor ved å gjøre hans særlige kjennemerker — «de kristne dyder tro, håp og kjærlighet» — til sine egne. «Smilets pave» døde den 28. september 1987 etter bare 33 dager som pave. KNA

Katolske og lutherske prester bør medvirke ved felles dåp og vigsel
Biskopene i Den norske kirke ønsker at lutherske prester kan medvirke i dåp og vigsel der personer fra både Den katolske kirke og Den norske kirke er involvert. Medvirkningen bør være slik at de to kirkenes likeverd understrekes, heter det i en uttalelse om samarbeidstiltak mellom Den katolske kirke i Norge og Den nor-

ske kirke, vedtatt på Bispemotets høstsesjon i Oslo.

Bakgrunn for uttalelsen er at den offisielle katolsk-lutherske samtalegruppen i Norge har sagt at de to kirkene bør gi synlig uttrykk for den graden av enhet som finnes mellom dem.

Bispemotet ga formannen, biskop Andreas Aarflot, i oppdrag å drøfte saken videre med Den katolske kirkes leder i Norge, biskop Gerhard Schwenzer. KIT

Pavebesøket — en motvekt mot avkristning?

19

— Jeg håper paven vil legge vekt på at han kommer med et felles kristent evangelisk budskap, sier dominikanerpater Finn Thorn i et intervju med *Aftenposten*. Det historiske pavebesøket i Norge i juni neste år vil etter pater Thorn's oppfatning kunne bli en verdifull markering av det nye økumeniske klima som er kommet inn i den katolske kirke siden Det 2. Vatikankonsil 1962-65. «For pater Thorn — katolikkenes 'grand old man' i Norge — er dette klimaskiftet et mål han har arbeidet henimot helt siden studietiden i Frankrike i 50-årene,» skriver *Aftenposten*.

Sin konversjon til den katolske kirke i 1922 kaller pater Thorn en utdypelse og berikelse av den lutherske arv, ikke et brudd med denne arv. Og den økumeniske utvikling i Norge siden hans konversjon gir han følgende karakteristik: «Man kan nesten si at det har vært en hel omveltning. Den største forandring er skjedd med den katolske kirke selv. I mer enn 400 år har den katolske kirke vært preget av den såkalte motreformasjon...man anerkjente ikke noen andre kirker i det hele tatt. Dette syn var levende i den katolske kirke helt frem til 60-årene og har nok fortsatt sine talsmenn. Men ingen kan snu utviklingen som begynte med pave Johannes den 23., og som den nåværende pave også følger opp.»

På spørsmål om hvilke forventninger han har til pavebesøket, svarer pater Thorn: «Det er vanskelig å

si. Han kommer jo til et land hvor hans trosfeller er en liten minoritet. Skal det bli noen stor oppslutning om besøket, må den komme fra ikke-katolikker. Det er kanskje for mye å vente, men jeg håper virkelig at hans besøk kan bety en kristen fornyelse, som motvekt mot den tiltagende avkristning vi ser i vårt norske samfunn.» Som uttrykk for det bedre klima håper pater Thorn at det vil være mulig å gjennomføre planene om en felles luthersk-katolsk gudstjeneste i Nidarosdomen under pavebesøket. «Nettopp på det stedet er det forøvrig det nærmeste man kan komme for å finne en parallell til pavebesøket neste år,» skriver *Aftenposten*. «Den pavelig utsending i Norden, kardinal Nicolaus Brekespear, kom dit i 1152 for å opprette erkebispesetet i Nidaros — to år senere ble han valgt til pave og tok navnet Hadrian IV (1154-59).»

Nei, nei, nei! på samme prekestol, men ikke samtidig!
(Catholic Herald)

Hva koster pavebesøket?

— Først i neste nr. av St. Olav vil et kostnadsoverslag foreligge, svarer biskop Gerhard Schwenzer på St. Olavs spørsmål. — Men skal jeg nevne tall på det nåværende tidspunkt, så antar jeg at det vi, altså den katolske kirke i Norge, må betale, vil ligge et sted mellom 500.000 og 1 million kroner — jeg håper nærmere det første. Den største utgiftsposten blir den store friluftsmessen i Oslo. Høyst prosaiske ting som podium og tak over alteret, sitteplasser for eldre og andre som trenger det, høyttaleranlegg og sanitæranlegg etc. — altså slike ting som man ikke i første rekke tenker på i forbindelse med et pavebesøk, men som er høyst nødvendige ved et slikt arrangement — vil fort summere seg til relativt store beløp.

Hva blir det neste?

«Satelittstasjonene har bestemt seg for å sende såkalt myk-porno for å tiltrekke oppmerksomhet de tydeligvis mangler i dag.» skriver Vårt Land. Avisen minner om at «kommersialismens lover er ubønnhørlige: Når selv en uendelighet med «hot» video-pop og «highlights» fra idretten og action-filmer ikke er tilstrekkelig til å holde folk fast i TV-stolen, er resepten å gå den billige veien og kle av folk foran kamera. Hva blir så det neste når folk også blir lei av dette?»

Vold har med livskriser å gjøre

Jeg er bekymret over at drapstallene har økt til det dobbelte på 20 år, men enda mer bekymret over at det er 15 ganger så mange selvmord som drap. Og da er det snakk bare om registrerte selvmord, sier tidligere fengselsprest, forfatteren Paul Leer-Salvesen.

Han etterlyser en presse som er mer nysgjerrig på voldens årsaker. «Og her holder det ikke å skyte bare på løssalgs-

avisene. Det handler om hele mediasammenhengets manglende forståelse av vold som har med livskriser å gjøre... Det rystende er at drapsmannen er et vanlig menneske – som deg og meg, – men som er kommet inn i en livskrise.»

Leer-Salvesen mener media tegner demonbilder av dem som utfører vold, og at voldsjournalistikken snarest bør komme ut over det stadium hvor den spør: Hvilket våpen ble brukt? FRA NATIONEN

20

Bo og arbeide på Mariaholm?

– Lyst på ny jobb, et godt – og billig! – sted å bo, vakre omgivelser, fredelig miljø? Da er *Mariaholm Skolesenter* kanskje stedet: Vi trenger nytt mannskap, unge eller eldre, fordi trofaste tjenerinner gjennom mange år ser seg nødt til å gå fra borde, opplyser stedets leder, *Elisabeth Golding*.

To 3/4 stillinger blir ledige her fra nyttår: Hvem vil flytte inn i vår koselige betjeningsbolig, med stue og diverse soveværelser, lage mat, alt fra billig hverdagskost til det litt mer festlige, for grupper fra 10 til 70 gjester og ellers ta i et tak der det trengs? Være en slags høyre hånd for meg når jeg trenger «en ekstra» av det slaget? Kanskje en aleneforsorger med barn og/eller et noe eldre menneske som av forskjellige grunner kunne ha lyst til å skifte spor, bli med i et nytt lite fellesskap, et nytt arbeidslag? und-

rer Elisabeth.

For den som ikke allerede kjenner Mariaholm, så ligger stedet på vestsiden av Øyeren ca. 5 km fra Spydeberg sentrum – med utsikt til skog og vann, åker og gårder! Og Spydeberg er en av de få kommunene i landet som ikke har barnehagekø! Jeg har selv barn som busses eller kjøres til skole og barnehage, og har god erfaring med det.

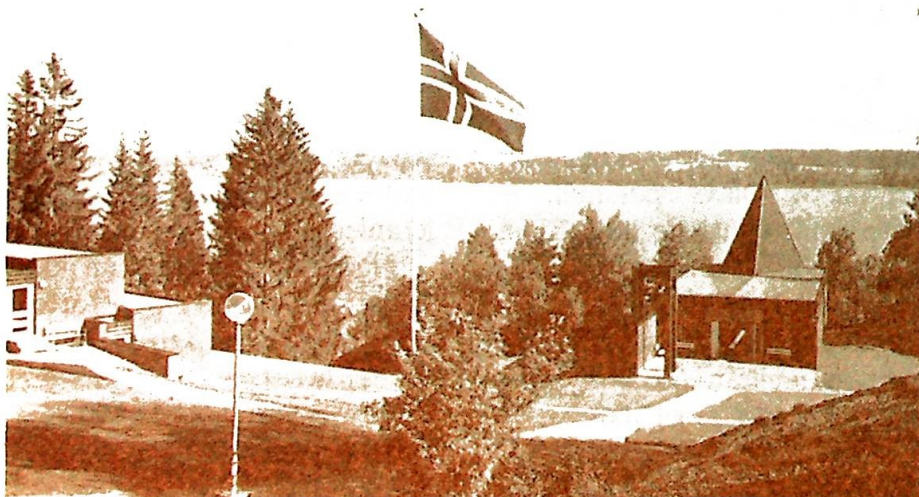
Og selv om skolesenteret eies av Oslo Katolske Bispedømme, er vi et av de mest økumeniske møtete-

der i landet, vil jeg tro. Selvsagt er det mange katolske arrangementer her, men både statskirkegrupper og frikirkegrupper og ikke-kristelige organisasjoner finner ofte veien hit. Og til det vakre kapellet vårt hvor naturen er albertavle, og hvor det er godt å sitte og samle tankene enten man er katolikk eller lutheraner eller ikke riktig vet hva man er. Den nåværende arbeidsstokk er også ganske «økumenisk», så her er plass til alle «sorter» – det er innsats- og samarbeidsviljen det først og fremst kommer an på.

De som søker jobbene, må nok regne med en del helgearbeid, men er du katolikk, får du «messe på stedet» som ekstra bonus ganske ofte – av og til flere ganger i uken. Og så har du turterreng – og fiske- og badevann – rett utenfor døren. Og lekekamerater for barna rett opp bakken hos oss, om det skulle være et poeng, sier Elisabeth Golding som brenner for Mariaholm, og som håper å nå «rette vedkommende» med denne noe ukonvensjonelle form for annonse. – For vedkommende finnes, helt sikkert, og er hjertelig velkommen på laget her hos oss!

Interesserte kan henvende seg til:

Elisabeth Golding
Mariaholm Skolesenter
Godheim
1820 Spydeberg
Tlf. (09) 83 97 50

Tysk kirkeuttalelse om «Krystallnatten»

«Kirken forsto ikke de dype, indre båndene mellom jødedom og kristendom. Den så på synagogen som noe Gud hadde forkastet, istedenfor å gjenkjenne det folket som Gud hadde utvalgt og elsket først. Jødene opplevde korset langt på vei som et tegn på forfølgelse.»

Det sier de evangeliske kirkene i de to tyske statene i en fellesuttalelse som markerer at det 9. november var 50 år siden

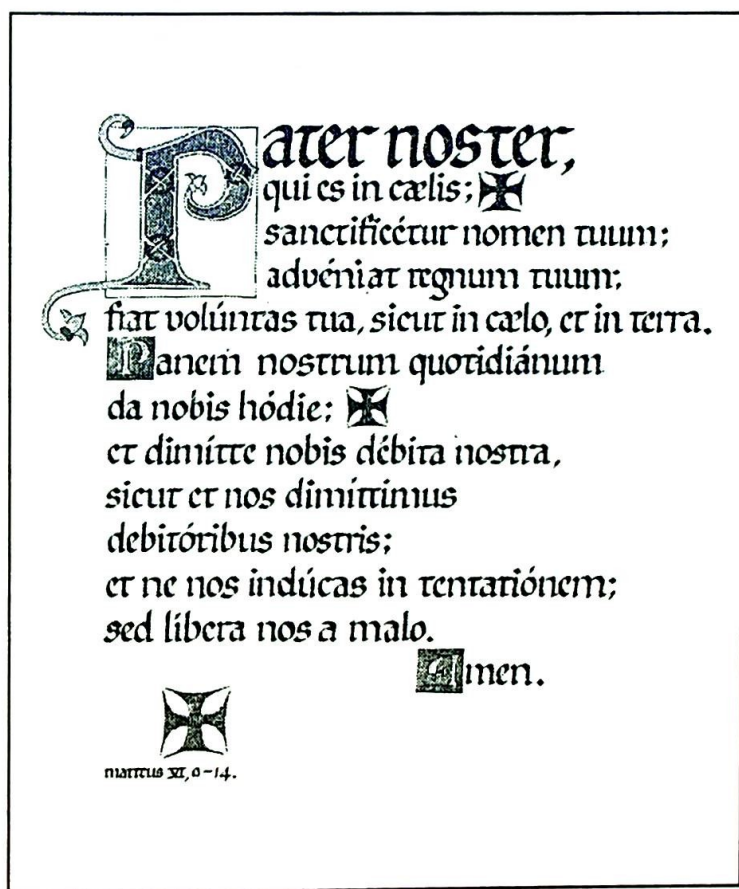
Adolf Hitler ga ordre til at Tysklands synagoger skulle brennes. I løpet av natten som fulgte, «Krystallnatten», ble synagoger skjendet, jødiske hjem og forretninger plyndret og jødiske borgere mishandlet, bortført og myrdet.

Samtidig heter det i en uttalelse fra Forbundet av protestantiske kirker i Sveits, at det var en skam at tyske jøder ikke ble sluppet inn i landet og at mange tusen tyske jøder i Sveits ble sendt til Tyskland.

«Det som skjedde i november 1938 skjedde i full offentlighet, så alle kunne se det.» sier lederne for de evangeliske kirkene i DDR og Forbundsrepublikken. «Ingen kunne si at han eller hun ikke visste noe om hva som foregikk. De som planla og utførte forbrytelsene, kunne regne med flertallets støtte, likegyldighet eller engstelig taushet. Med noen få unntak holdt også kristne seg tause.» heter det.

KIT

Vakker plakat med *Pater noster* fra Island

En kalligraf på Island, Soffia Arnadottir, har skrevet *Pater noster* – Fader Vår – på latin med gotiske bokstaver i fem farger og latt det trykke som plakat 43,5 x 61,5 cm – på utsøkt papir i grått eller hvitt. Plakaten kan bestilles hos Katolsk Boghandel, Postboks 747, 121 Reykjavik, Island.

Samme kalligraf har også utgitt

fire forskjellige julekort med fargede tegninger fra «den islandske tegnebok» (Middelalder) i det Arnamagneanske Institut i København. Julekortene, som fåes både med og uten islandsk tekst, kan også bestilles hos Katolsk Boghandel.

Plakaten koster (uten porto) NKR 85,– og julekortene NKR 5,50.

Dyrere å få drept en prest enn en fagforeningsleder!

Amnesty International har startet en verdensomspennende kampanje mot terror og drap på småbrukere, fagforeningsfolk og indianere i områdene rundt Amazonas. Amnesty anslår at sirka 1000 personer er drept av leiemordere i det nordlige Brasil i løpet av de siste fem årene.

Det er den bitre striden om eiendomsrett til jord som er bakgrunnen for voldsbølgen. Amnesty velger ikke selv side i striden om hvem som skal ha bruksrett til landområdene, men engasjerer seg på grunn av overveldende bevis for at jordieernes brutale fremferd ikke bare blir akseptert, men direkte støttet av delstatsmyndighetene.

Hver gang bondesamfunn har forsøkt å organisere seg, er de blitt møtt med forsterkede angrep fra leiede voldsmenn. Ikke bare bøndene er utsatt, men alle som har reist seg til støtte for deres rettigheter: blant de drepte er fagforeningsledere, advokater, indianerledere og prester.

Ifølge den brasilianske advokatforening har leiemordere gått sammen i et såkalt «drapssyndikat» og åpnet kontor i delstaten Maranhao, der store landeiere leier folk til å utføre forfølgelse og drap. Prisene på tjenestene figurerer til og med i lokalavisene. For eksempel er det dyrere å få drept en prest enn en fagforeningsleder.

Mangler i politimyndighetenes etterforskning av drapssaker blir beskrevet i detalj i Amnesty-rapportene om Brasil. Enken etter en mann som i fjor ble myrdet sammen med sin tre år gamle sønn, fikk f.eks. den beskjed av politisjefen at han ikke kunne registrere drapene av «mangel på papir og blyant.»

Fra Amnesty-Nytt

**T.S. JACOBSEN-
GRUPPEN**
ULLEVÅLSVEIEN 1

TELEFON * (02) 20 79 05
20 62 02—11 15 61
Telefax 20 70 04

CARITAS | NORGE

DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3
Gavekonti:
Postgiro: 5 00 40 64 — Bank: 8998.09.08136

22 Liturgisk kalender

25. Ferial. Åp. 20, 1–21.
Lk. 21, 29–33.
26. Jomfru Marias lørdagsmesse.
Åp. 22, 1–7.
Lk. 21, 34–36.
27. 1. søndag i Advent.
Jer. 33, 14–16.
1. Tess. 12–4,2.
Lk. 21, 25–36.
28. Katarina Labouré, jomfru.
Jes. 2, 1–5.
Mt. 8, 5–11.
29. Ferial. Jes. 11, 1–10.
Lk. 10, 21–24.
30. Andreas, apostel.
Rom. 10, 9–18.
Mt. 4, 18–22.
10. Ferial el. Jomfru Marias
lørdagsmesse.
Fork. 48, 1–11.
Mt. 17, 10–13.
11. 3. søndag i advent.
Sef. 3, 14–18.
Fil. 4, 4–7.
Lk. 3, 10–18.
12. Johanna Franciska Chantal,
ordenssøster.
4. Mos. 24, 2–17.
Mt. 21, 23–27.
13. Lucia, jomfru og martyr.
Sef. 3, 1–13.
Mt. 21, 28–32.
14. Johannes av Korset, prest og
kirkelærer.
Jes. 45, 6–25.
Lk. 7, 18–23.
15. Ferial. Jes. 54, 1–10.
Lk. 7, 24–30.

DESEMBER

1. Ferial. Jes. 26, 1–6.
Mt. 7, 21–27.
2. Ferial. Jes. 29, 17–24.
Mt. 9, 27–31.
3. Frans Xaver, prest.
Jes. 30, 19–26. Mt. 9, 35–10,8.
4. 2. søndag i advent
Bar. 5, 1–9.
Fil. 1, 4–11.
Lk. 3, 1–6.
5. Ferial. Jes. 35, 1–10.
Lk. 5, 17–26.
6. Nikolas, biskop.
Jes. 40, 1–11.
Mt. 18, 12–14.
7. Ambrosius, biskop og kirkelærer.
Jes. 40, 25–31.
8. Marias uplettede Umfangelse.
1. Mos. 3, 9–20.
Ef. 1, 3–12.
Lk. 1, 26–38.
9. Ferial. Jes. 48, 17–19.
Mt. 11, 16–19.

Leilighet i Oslo?

Pen, attr., 60 m² leilighet – to rom
+ kj. og bad, sentr. beligg. ved St.
Hanshaugen til salgs.
Henvendelse: Sidsel Skovsrud, tlf.
(02) 42 90 10, linje 803 (mand.,
onsd., fred. 9–15)

Pater Cullen, gatebarnas beskytter
Den irske presten Shay Cullen, som leder et senter for gatebarn på Filippinene, ber norske myndigheter reagere kraftig overfor arrangører som frister med sex-reiser til Sorost-Asia. Han kan fortelle at på Filippinene kommer de fleste misbrukerne fra Europa og Australia.

Send norske politifolk på sex-reiser til Filippinene, foreslår pater Cullen. La dem få se uhyrlighetene med egne øyne. På gata i Manila får du kjøpt en guttunge til odel og eie for 25 til 30 dollar. En natt koster mindre enn en flaske billig vin.

Han får stadig nye rapporter om seksuelt misbruk av barn på Filippinene og blir motarbeidet i sitt arbeid for barna og truet med deportasjon. Men forelopig har han arbeidet på Filippinene i 14 år.

Det som skjer med barn som blir misbrukt, er langt mer alvorlig enn det er mulig å forestille seg, det merker vi som arbeider med barna, sier den irske presten.

Han foreslår at pedofile som misbruker barn seksuelt, blir kartlagt på internasjonalt nivå, et arbeid som best kan samordnes av Interpol.

Pater Cullen kan forøvrig fortelle at Cory Aquinos regjering har bragt en viss bedring, og nevner spesielt immigrasjonsministeren Miriam Santiago. Hun har arrestert og utvist utlendinger som har misbrukt filippinske barn. Det måtte en kvinne til for å gjøre dette. Hun mottar trusler i fleng, men pleier å si at hun «spiser dem til frokost.»

FRA ARBEIDERBLADET OG «DEN VIDE
VERDEN» (NRK)

Neste nummer utgis 13. desember. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Medarbeidere:

Tollef Berg

Liv Greni

Kjell Arild Pollestad o.p.

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 42 43 57

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Årsabonnement (Norge): kr. 180,-.

Øvrige europeiske land: kr. 215,-.

Andre verdensdeler: kr. 230,-.

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

23

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

er julebutikken

ÅRETS BØKER

KUNSTBØKER

LANDETS STØRSTE OG

BESTE UTVALG I

KRYBBEFIGURER OG

STALLER

PLATER - KASSETTER - CD

JULEMUSIKK FRA HELE

VERDEN

IKONER

KUNSTKALENDERE

KUNSTKORT OG BYENS

PENESTE JULEKORT MED

KRISTNE MOTIVER

LYS

UTVIDET ÅPNINGSTID:

12.12. - 22.12: 9 - 18

Lørdager: 9 - 15

Julaften, nyttårsaften: 9 - 12

Vi sender over hele landet.

JULEGAVESALG PÅ ST. SUNNIVA SKOLE,

Akersveien 4,

Lørdag 3. desember 1988 kl. 11.00 - 19.00.

Stort lotteri - kakelotteri - tombola - åresalg. Håndarbeider - julepynt m.m. selges.
Morsomme og pene gaver til hele familien.

Kafeteriaen åpner kl. 11.00

Deilige hjemmebakke kaker selges.

Velkommen!

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

Tlf. (03) 83 42 80

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10

Tlf.: (02) 30 04 16 - 30 84 53

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26 / 15 56 06

MYRVOLD TRE

Bygningsarbeider

Produksjon

VERKSTED:

Brannvaktvn. 5

Tlf. 15 34 82

Salg

UTSALG:

Grefsenvn. 105

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 - SERVICE (02) 66 58 60 - 66 58 61

Svein Åtland: Georgisk busstur

Det hadde seg slik at vi var i det merkelige landet som heter Georgia, Sovjetrepublikken Georgia. Landet er like omskiftelig og spennende som Norge, med flatt sletteland, svingete dalfører og snødekte fjell som er dobbelt så høye som Galdhøpiggen. Likevel er landet så totalt forskjellig fra det vi er fortrolige med hjemmefra.

Vi var fire venner: nonnen Catarina, teologen Else, skolelæreren Hilding, samt St. Olavs omstreifende løsarbeider. Vi ville utforske et botanisk dalføre utenfor Tbilisi på egen hånd, noe som skulle vise seg å by på utrolige språklige problemer. Lite hjalp det at Catarina behersker både fransk og gresk og en rekke andre språk, og at Else taler flytende swahili og har oversatt Nytestamentet til dette afrikanske språket. Hilding og jeg kan noen få setninger russisk, med henholdsvis Uppsala- og Sandnesdialekt, mens georgierne naturligvis taler georgisk og ikke først og fremst russisk! Vi sto i kø, og vi gestikulerte det beste vi kunne, men det syntes håpløst å finne den rette bussen.

Omsider dukket det opp en hjelpsom fyr som dro oss ut av koen og inn i en forferdelig gammel buss som så ut til å ha overlevet flere kriger. Vi måtte bare ta en sjanse og håpe på at hjelperen virkelig hadde forstått vårt problem. Ett eller annet sted bar det vel hen. Mine tre venner ble sittende helt bakerst, og jeg selv havnet rett bak sjåføren. Han svettet og manøvrerte og trakk et lettelsens sukk hver gang han klarte å få gearet i direkten — med tenners gnissel. For hver holdplass stanset motoren, som under ingen omstendighet ville gå på tom-

gang. Men oppover bakkene kom vi, og utsikten nedover ble mer og mer imponerende.

Det begynte å utspille seg en samtale i bussen om hvor denne utlendingen mon kunne være fra. En mente at jeg nok var engelskmann. En annen mente at jeg nok var fra «Dannemarka», og det var jo slett ikke dårlig. Men så var det en tredje som foreslo «Germania», og det ville jeg ikke finne meg i, tross alt. Jeg tok til orde og sa klart i fra: «Njet Germania! — Norvegia!». Det gjorde underverker. Mumlingen rundt om i bussen fikk ny kraft, og ryktet om min herkomst bredte seg tydeligvis bakover benkeradene.

Etter noen minutter kom en markant skikkelse framover i midtgangen, der folk sto som sild i tønne. Ansiktet var brunbarket og skarpt, nesen smal og markert som på en bronseskulptur, og på hodet hadde han en slags karakteristisk alpelue. Han måtte på liv og død få treffe meg. Det eneste jeg klarte å oppfatte var: «Doktor Nansen. —» Dette gjentok han flere ganger. Så sa han: «ARMENIA» og pekte på seg selv. Han var altså armenier, kommet over grensen fra nabolandet i sør. Han tilhørte dette sterke og stolte folkeferdet som altså den dag i dag minnes Fridtjof Nansens store innsats i 1920-årene for å hjelpe forfulgte armeniere. Det var titusener av dem, spredt over et stort område i Europa og Midt-Østen. Mange levde i den største elendighet. De ble utstyrt med såkalt Nansenpass og kunne få hjelp. For sin store innsats i menneskehetens tjeneste fikk Fridtjof Nansen i 1922 Nobels fredspris.

Det ble et merkelig møte som jeg aldri skal glemme. Armenieren ristet min hånd av all kraft, gang på gang, tydelig beveget. Jeg for min del gjen tok «Norvegia — Armenia», like beveget. Det ble en forbrødring uten ord, men der hjertelaget ikke var til å misforstå.

Hva som siden hendte, var rørende og festlig på samme tid. En georgier på vei til ett eller annet sted med en sekk med epler, spanderte av Paradisets skjønne frukt. Først ett, så to, dernest måtte jeg fylle alle lommene mine til jeg struttet i alle retninger av epler. Det var ikke måte på. Gavmildheten ville ikke gi seg. Han ga meg like godt hele sriesekken med røde epler, med fakter som jeg tolket derhen at eplene skulle deles med mine landsmenn i baksetet. For en gangs skyld lot jeg svenskene gå for nordmenn og satte i gang med å kaste epler bakover i bussen. Stemningen var på topp. Fridtjof Nansen ble behørig feiret med et betydelig innhogg i eplesekken.

Da reisen var slutt, viste det seg at vi var fremkommet til helt riktig sted, og det var nesten vemodig å måtte ta avskjed med våre fantastiske venner. Det samme følte visst de andre også, for til vår forbauselse lot sjåføren buss være buss, og passasjerene steg av for å bli fotografert sammen med oss nordboere. En brunbarket armenier med alpelue var det siste jeg så da jeg så aldeles ufortjent vandret videre inn i Paradisets hage med alle lommene fulle av epler.